

การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
จังหวัดพิษณุโลก

THE DEVELOPMENT OF CAPACITY NETWORK FOR LEARNING
IN SUFFICIENT ECONOMY IN PHITSANULOK

ณัฏยาณี บุญทองคำ¹

Nattayanee Boontongkham

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร โดยใช้วิธีทวิวิสัยการแบบผสมผสาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 29 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มี ศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและมีจุดการเรียนรู้ในระดับ หมู่บ้านหลากหลายสาขาคือความรู้ ให้เป็นศูนย์กลางการจัดการความรู้เชิงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีใน ชุมชน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับคนในชุมชน ได้มีแหล่งที่ทำกินได้รับประทานอาหารที่ปลอดภัย จากพืชผักที่ปลูกเองภายในชุมชน 2) แนว ทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกันทั้งในศูนย์การเรียนรู้และนอกศูนย์การเรียนรู้ จะเป็นการรวมตัวกัน

Received: 2020-09-12 Revised: 2021-01-28 Accepted: 2021-02-21

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช Bachelor of Public Administration Program in Bachelor of Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Buddhachinaraj Buddhist College, e-mail: kboontongkham@gmail.com

เป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการสร้างระบบจัดเก็บความรู้ทางด้านอาชีพ และการนำองค์ความรู้ที่ดีมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การมีผู้นำศูนย์ที่ดีสามารถบริหารจัดการศูนย์อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดศูนย์ที่เข้มแข็ง เกิดนวัตกรรมใหม่ หรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม สามารถพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ (Keyword) : การพัฒนา; เครือข่าย; ศูนย์การเรียนรู้และเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aims to 1) Study the context of the Sufficiency Economy Learning Center network. Phitsanulok and 2) Guidelines for Development of the Sufficiency Economy Learning Center Network Phitsanulok Province. This research uses a qualitative research methodology. It is applied research. Emphasize on both spatial and documentary studies. Using a combination of research methods Key informant which represents the community Government agencies and 29 persons. Involved in the development of the Sufficiency economy learning center network and specific group chats with 10 persons involved. The research results were found that : 1) Context of the Sufficiency Economy Learning Center Network Phitsanulok Province. Found that organizing the Sufficiency Economy Learning Center. Its purpose is to have a common learning center within the community at the village level. District and there are learning points at the village level, various fields of knowledge. To be the center of knowledge management for local wisdom in the community and able to transmit knowledge effectively. To create incentives for people in the community. Have a source to do, eat, eat food that is safe from the vegetables grown within the community. 2) Guidelines for Development of the Sufficiency Economy Learning Center Network Phitsanulok Province. Found that creating a collaborative network in both learning centers and outside the learning center will be together as a network. To increase the capacity to carry out various activities. There is a system for collecting professional knowledge and making the most of good knowledge. Having a good center leader can manage the center

effectively. Forming a strong center new innovation or develop even better can be self-sufficient.

Keywords : The Development; Network; Learning Center and Sufficient Economy

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ซึ่งภาคการเกษตรเป็นรากฐานที่สำคัญ ในปัจจุบันเกษตรกรรมของไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสูงเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้ส่งผลต่อวิถีการผลิต การบริโภคของประชาชน และการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทย นอกจากนี้ยังประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน แหล่งน้ำ และความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อวิถีการดำเนินชีวิตและการพัฒนาด้านการเกษตร ต่อมาการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึง 9 ในช่วงกว่า 40 ปีที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดผลการพัฒนาทั้งทางบวกและลบ ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมในชนบทเริ่มเปลี่ยนแปลงและจางหายไป ที่เรียกกันว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ในปัจจุบันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงาน ชุมชนและองค์กรต่างๆ เป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540)

การพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาศักยภาพศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ต้องมีการกระตุ้นให้ผู้นำในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละอำเภอ ในจังหวัดพิษณุโลก ร่วมกันคิด ตัดสินใจ กำหนดอนาคตของชุมชนและรับผิดชอบดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดร่วมกัน และทำงานร่วมกันในชุมชนจะเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม จึงมีความจำเป็นต้องมีศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนสามารถดำเนินชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเอง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พออยู่พอกินตามอัตภาพคนในชุมชนจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งภายในชุมชนและต่างชุมชน มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน เป็นหนทางพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ อยู่ได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับชุมชนมากที่สุด คือ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แม้ว่าประชาชนจะรับรู้เรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ความเข้าใจยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะเงื่อนไขคุณธรรม

และความรู้ของความพอเพียง รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการนำไปประยุกต์ซึ่งเป็นไปตาม ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็นด้านการประยุกต์เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์) ด้วยการพัฒนาในทุกมิติจะต้องอยู่ภายใต้หลักการของความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คน ชุมชน สังคม ต้องมีความรู้ รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และมีการกำหนดพันธกิจที่จะต้องมีการพัฒนาประเทศตามระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์บนหลักการของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในทุกมิติของการพัฒนา

จากประเด็นปัญหาข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทย นอกจากนี่ยังประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน แหล่งน้ำ และความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อวิถีการดำเนินชีวิตและการพัฒนาด้านการเกษตร ประชาชนยังมีข้อจำกัดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จึงต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาศักยภาพแกนนำศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เครือข่าย ให้มีองค์ความรู้ มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติโดยเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับคน แก้ปัญหาที่คน ทางออกของปัญหา คือ การสร้างปัญญา ให้เกษตรกรฉลาดรอบรู้ และไม่ตกเป็นเหยื่อของกลไกที่ไม่ได้มุ่งช่วยเกษตรกรอย่างจริงจังอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบริบทของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการเรียนรู้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดพิษณุโลก และการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีเครื่องมือในการวิจัย คือ เป็นจัดประชุมเสวนากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 29 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัยให้สมบูรณ์ มีความเที่ยงตรง สามารถตรวจสอบได้ จึงกำหนดใช้วิธีการที่หลากหลาย การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากวิธีการต่างๆ มาตรวจสอบกับคำถาม วัตถุประสงค์และกรอบคิดการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ก่อนสรุปเนื้อหาในลักษณะของการอธิบายเชิงพรรณนาจากการประชุมสนทนากลุ่ม และจัดทำรายงานการวิจัยแบบสมบูรณ์ตามระเบียบของการวิจัยของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากวิธีการต่างๆ มา

ตรวจสอบกับคำถาม วัตถุประสงค์และกรอบคิดการวิจัย จากนั้นจึงจะจัดทำหมวดหมู่ของข้อมูล ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้มีศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและมีจุดการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน หลากหลายสาขาองค์ความรู้ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการจัดการความรู้เชิงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการให้โอกาสชุมชนเองมาเป็นผู้จัด ผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและร่วมกันจุดกระแสการเรียนรู้เพื่อความเป็นคนไทยให้คงอยู่ โดยการชักชวนพระสงฆ์ แกนนำชุมชน ให้ร่วมมือกันหาทางออกจากปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน โดยพัฒนาพื้นที่สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับคนในชุมชน มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา และได้รับประทานอาหารปลอดภัย จากพืชผักที่ปลูกเองภายในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ก็มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ให้คนในชุมชนยืมไปปลูก แต่เมื่อเก็บผลผลิตได้ต้องส่งเมล็ดพันธุ์คืน เพื่อส่งต่อให้ชาวบ้านรายอื่นได้มีโอกาสเพาะปลูกต่อไป

2. การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

จากการศึกษาวิเคราะห์และการพัฒนาศักยภาพศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยต้องลงพื้นที่ ต้องสอบถาม ร่วมสนทนา สังเกตการณ์ กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์ศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

2.1 การสร้างเครือข่าย คือ เครือข่ายต้องการทรัพยากรเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย เครือข่ายสามารถได้รับประโยชน์จากการมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานระหว่างประเทศที่ช่วยให้เข้าถึงแหล่งทรัพยากร หรือช่วยให้เครือข่ายได้รับการติดต่อกับหน่วยงานอื่นเพิ่มขึ้น เครือข่ายที่ได้รับการร่วมมือและรับไว้เป็นพวกย่อมมีประสิทธิภาพกว่าเครือข่ายที่ถูกต่อต้านและกีดกันออกไปจากสังคม

2.2 การพัฒนาเครือข่าย คือ เป็นการช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ประชาสัมพันธ์และการจัดเวทีประชาคม ให้ความรู้ แนวคิดหลักการแก่สมาชิก แกนนำ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน สนับสนุนการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ร่วมกันตรวจสอบและเรียนรู้ชุมชนข้อมูลชุมชน จุด/แหล่ง

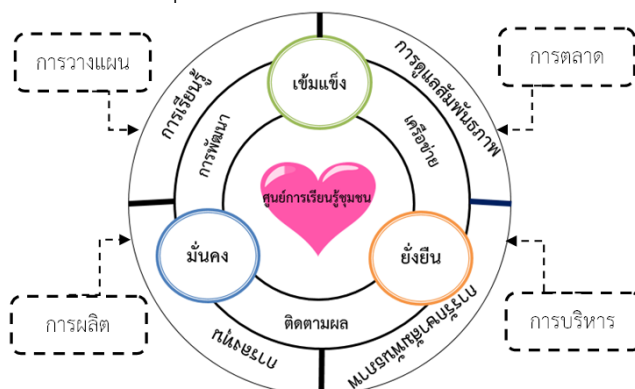
เรียนรู้ภายในชุมชน ให้สมาชิกได้มีโอกาสศึกษาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชนทั้งที่ตนเองเป็นสมาชิก เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และจัดอบรมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน หน่วยงานภาครัฐช่วยสนับสนุนด้านที่ปรึกษาในการทำ ความเข้าใจ การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้

การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาวิเคราะห์และการพัฒนาศักยภาพศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยต้องลงพื้นที่ ต้องสอบถาม ร่วมสนทนา สังเกตการณ์ กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์ศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้

1. การพัฒนาคน คือ การพัฒนาศักยภาพสมาชิกในกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรู้และสามารถเผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการอบรม ฝึกฝน ลงมือปฏิบัติสู่ชุมชนได้อย่างถูกต้อง
2. การพัฒนาด้านพื้นที่ คือ การส่งเสริมสนับสนุน และสร้างความตระหนักให้สมาชิกและประชาชนในชุมชน รักและหวงแหนชุมชนของตนเอง ต้องสร้างให้หมู่บ้านและชุมชน เป็นชุมชนที่มีพลัง น่าอยู่ สิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย
3. การพัฒนาแหล่งรายได้ของชุมชน คือ การค้นหาภูมิปัญญาเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนได้เล็งเห็นศักยภาพ หรือความเก่ง ความโดดเด่นที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอด เพิ่มมูลค่า หรือสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่กลุ่มสมาชิก

สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาดังภาพที่ 1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อาศัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในภาคสนามเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบฟอร์มและบันทึกข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. บริบทของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนในเรื่องขององค์ความรู้และสภาพประชาชน โดยมีการกำหนดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนขึ้น เพื่อเป็นการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นเวทีของชาวบ้าน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน จึงเกิดการพัฒนารูปแบบและกระบวนการ เกิดการเรียนรู้ในหมู่บ้านและตำบลมีความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนสู่ชุมชน คนในแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยน พูดคุย มีความเสมอภาค การปฏิสัมพันธ์กันในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ความเอื้ออาทร ความสมานฉันท์ ก่อเกิดเป็นทีมงาน ทำให้มีการพัฒนาตนเองและมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยชุมชนเอง มีพี่เลี้ยงเป็นภาครัฐที่มีบทบาท แนะนำ ช่วยงานธุรการ การติดต่อประสานงาน หรืองานวิชาการที่ตนเองไม่ถนัด องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชน ซึ่งชาวบ้านสามารถใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพบปะและค้นคว้าข้อมูล เป็นศูนย์รวมการศึกษาของกองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินอื่นที่สนใจ สร้างมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและบุคคลทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสาน พาโคทหม (2561 : 91-92) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อจำหน่าย กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจันใต้ ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มวิสาหกิจปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจันใต้ร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มต้องมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ให้กับสมาชิกในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีคุณภาพ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การคิดและการแก้ระหว่างเกษตรกร และนักวิชาการโดยเชิญนักวิชาการมาให้ความรู้ ผสมผสานความรู้ของนักวิชาการและชาวบ้าน จัดการแลกเปลี่ยนระหว่างพืชชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดพันธุ์ มีการประเมินพันธุ์และการวางแผนการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการและประสบการณ์การผลิตของเกษตรกร การจัดโครงสร้างและการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการกำกับติดตาม การผลิต การรวบรวม การตรวจคุณภาพ รวมถึงการกำหนดข้อตกลงในการผลิต การรวบรวม การตลาด เมล็ดพันธุ์ที่ชัดเจน และต้องสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระวัฒน์ จันทิก (2560 : 86-87) ได้ศึกษาวิจัยชี้แจง การพัฒนาอาชีพชุมชนตามอัตลักษณ์หมู่บ้าน

มุสลิม ด้วยศูนย์บริหารจัดการบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยศิลปากร:นครปฐม พบว่า ในประเด็นการให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่หมู่บ้านมุสลิมนั้น หมายถึง การไม่ให้มีการเอาวัตถุเข้าไปในชุมชนเพื่อสร้างความอยากได้อย่างมี ควบคู่กับการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการควบคุมค่าใช้จ่ายในครัวเรือนด้วยการทำบัญชีครัวเรือน การมาซื้อผลิตภัณฑ์ในชุมชนก่อเกิดรายได้เข้าชุมชนจากการขายสินค้า มีการต่อยอดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการรายได้ในชุมชนที่เกิดจากการขายของในชุมชน ในการบริหารจัดการควรมีการจัดระบบสหกรณ์ที่ต้องมีการให้ปันผล ให้มีการปันผลแบบสิ่งของที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เพื่อสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และสามารถปรับตัวได้ทันโลกยุคใหม่นอกจากนี้เพื่อให้ชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเรียนรู้ การที่จะถ่ายทอดให้ประชาชนได้รับความรู้และนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ต้องมีความเข้าใจ และพัฒนาตัวเองเพื่อให้ได้ความรู้ที่ใหม่และรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองเพื่อที่จะได้ใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองด้วย เพื่อจะได้ทำให้ส่งเสริมพื้นฐานการใช้ชีวิตที่ดีแล้วจะได้มีทักษะต่างๆ ในการใช้ชีวิต 2) ด้านการลงทุน การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จะเห็นได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท ด้วยการใช้ความรู้และคุณธรรมเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเองได้ และเพื่อแผ่ไปถึงสังคม ซึ่งเราสามารถนำหลักการปฏิบัติไปปรับใช้ได้ทั้งในชีวิตการทำงาน และการดำรงชีวิต เครือข่ายต้องการทรัพยากรเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย 3) ด้านการดูแลสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเครือข่าย การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเครือข่ายนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้นทางปลายทางก็พอใจที่จะคบหาสมาคมกัน การรู้จักและไว้วางใจกัน การพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนตัวแสดงความบริสุทธิ์ใจเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจ 4) ด้านการรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล คือ การไว้วางใจซึ่งกันและกันความน่าไว้วางใจ จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลทำให้ผู้อื่นมั่นใจว่าเขาได้รับประโยชน์จากการเสี่ยงเปิดเผยตนเอง บุคคลที่จะได้รับความไว้วางใจ คือ บุคคลที่แสดงออกถึงการยอมรับ การช่วยเหลือสนับสนุน และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา อินทนิม (2561 : 111-112) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การจัดการชุมชนเข้มแข็งของศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ประสบความสำเร็จโดยมีการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ลดรายจ่าย เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็นศูนย์กลางประสานงานให้ความช่วยเหลือของชุมชน ร่วมกิจกรรมจัดงานและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ สนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาชุมชน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แทนพันธ์ เสนะพันธ์. (2559 : 69) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจากชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลบางเหริ่ง อำเภอกวนเจียง จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:สงขลา พบว่า การสร้างและพัฒนาทุนชุมชนภายในชุมชนบ้านโคกเมืองอย่างต่อเนื่องถือเป็นจุดแข็งของชุมชน ในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาต่างๆ รวมทั้งการขับเคลื่อนให้ชุมชนเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ พบว่า การพัฒนาคนให้มีศักยภาพ การรู้จักเสริมพลังเพื่อสร้างวิถีชีวิตที่พอเพียงให้เกิดขึ้น กระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง ที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นของความพอเพียง การสร้างศักยภาพกลุ่มให้เข้มแข็งไปกว่าเดิมและยั่งยืน การปฏิบัติงานพัฒนามีทิศทางและจริงจัง ตลอดจนสังเคราะห์เอาชุดองค์ความรู้ต่างๆ จากประสบการณ์มาเป็นบทเรียนชุมชน สามารถขับเคลื่อนสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การกำหนดนโยบายและวางแผนทางของรัฐบาล ในการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- 2) สร้างระบบบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และให้ความรู้ในการจัดการที่ถูกต้องแม่นยำ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนตนเองให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้
- 2) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก
- 2) ควรทำการวิจัยปัญหาและอุปสรรคการพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง (References)

- จันทนา อินทนิม. (2561). การจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- แทนพันธ์ เสนะพันธุ์. (2559). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจากชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลบางเหริ่ง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา. **รายงานการวิจัย**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). การพัฒนาอาชีพชุมชนตามอัตลักษณ์หมู่บ้านมุสลิม ด้วยศูนย์บริหารจัดการบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง. **รายงานการวิจัย**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสาน พาโคกทม. (2561). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อจำหน่าย กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจปลูก พืช เศรษฐกิจพอเพียงบ้านจันใต้ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. **รายงานการวิจัย**. ร้อยเอ็ด: กลุ่มวิสาหกิจปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจันใต้.
- สภาวิจัยแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น (ปี 2560). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [kris.kmitl.ac.th/images/anouce/Strategy% 20TH \(/2560\).pdf](http://kris.kmitl.ac.th/images/anouce/Strategy%20TH%20(2560).pdf), [7 พฤศจิกายน 2560.]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.
- _____. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2560). **ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [www. nesdb. go.th/ download/ document](http://www.nesdb.go.th/download/document), [7 พฤศจิกายน 2560].